

на національному або міжнародному рівнях, мова буде йти про конкуренцію як елемент механізму ринкової економіки.

У випадку визначення суб'єктом своїх сильних та слабких сторін, обрання стратегії і тактики утримання та нарощування конкурентних переваг ітиметься про конкуренцію як процес управління суб'єктом своїми конкурентними перевагами для отримання переваги в боротьбі з конкурентом.

Коли ж господарський суб'єкт ставитиме мету формування попиту та стимулювання збуту, мова йтиме про конкуренцію як боротьбу за кошти покупця, намагання задовольнити критерії доступу до рідкісних благ.

Література

1. Сміт А. *Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй*: Пер. з англ. – К.: Port-Royal, 2001. – 423 с.
2. *Історія економічних учень: Підручник: У 2 ч. / За ред. В.Д. Базилевича. – 2-ге вид., випр. – К.: Знання, 2005. – Ч. 1. – 564 с.*
3. *Управление конкурентоспособностью организации: Учебное пособие / Р.А. Фатхутдинов. – М.: Изд-во Эксмо, 2004. – 544 с.*
4. *Економічний словник-довідник / За ред. док. екон. наук, проф. С.В. Мочерного. – К.: Феміна, 1995. – 368 с.*
5. Райзберг Б.А., Лозовський Л.М., Стародубцева Е.Б. *Современный экономический словарь. – М.: Инфра-М, 1996. – 496 с.*
6. *Экономика и право: Энциклопедический словарь Габлера: Пер. с нем. / Под общ. ред. А.П. Горкина, Н.Л. Тумановой, Н.Н. Шаповалова и др. – М.: Большая Российская Энциклопедия, 1998. – 432 с.*
7. Портер М. *Международная конкуренция: Пер. с англ. / Под ред. и с предисловием В.Д. Щетинина. – М.: Междун. отношения, 1993. – 896.*
8. Юданов А.Ю. *Конкуренция: теория и практика. – М.: Издательство ГНОМ и Д, 2001. – 304 с.*
9. Балабанова Л.В., Кривенко А.В. *Управление конкурентоспособностью предприятий на основе маркетинга: Монография. – Донецк: ДонДУЕТ, 2004. – 147 с.*

УДК 330.341.2

О.М. БОЙКО

Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Зміни, що відбуваються в соціально-економічному розвитку регіонів України, сприяють визначенню нових підходів до оцінки інвестиційно-інноваційного потенціалу. Для цього необхідно здійснити аналіз, моніторинг та розробити можливі шляхи вирішення проблем, пов'язаних з інвестиційно-інноваційною діяльністю на регіональному рівні. Формування ринкового інфраструктурного середовища передбачає створення диверсифікованої

системи інвесторів, до складу якої входили б агенти різних функціональних та соціально-економічних структур. Серед них необхідно вирізняти виробничі, посередницькі, біржові, інвестиційні та інші типи підприємств.

Регіональний розвиток економіки країни як елемент знань у межах економічної теорії та інституціональний елемент господарської системи перебуває у постійному розвитку та дослідженні. Йому притаманна складність і суперечливість.

Проблемами та перспективами регіональної інвестиційно-інноваційної політики займаються видатні вітчизняні й іноземні вчені. Серед них вирізняють праці Е.Дж. Блейклі, О. Деншика, М. Долішнього, Г. Дробинко, А. Гапоненко, О. Оболонського, В. Рогового, Д. Стеченко, С. Хорошухіна, А. Щоголя та інших.

Сьогодні існує кілька підходів до визначення поняття *регіон*. Воно є похідним від латинського *regio*, що в перекладі означає область. Під регіоном слід розуміти область, район, частку держави, що має сталі економіко-географічні та етнічні відмінності, або групу чи об'єднання держав-сусідів, близьких за національним складом та культурою, чи однотипні за суспільно-політичними устроями, які являють собою економіко-географічний район світу.

Поняття регіон має й інше тлумачення. З позицій економіки, географії його трактують як синонім широковживаного терміна район з метою визначення територіальних таксономічних одиниць певного класу в конкурентній системі таксонування для позначення таксонів чи будь-яких територій. Отже, регіон – це територія або акваторія, яка найчастіше значна за своїми розмірами, не обов'язково є таксономічною одиницею у будь-якій системі територіального поділу.

На особливостях тлумачення поняття регіон також наголошував М. Долішній. На його думку, регіон являє собою певну територіальну одиницю, яка вирізняється серед інших такого ж рівня специфічними географічними, геологічними, економічними, етнографічними умовами тощо.

Окремі дослідники, зокрема Л. Аведян, М. Афанасьєв, А. Шемаєва, вважають, що регіон є продуктом матеріальних сил в історії і змінюється в результаті як зовнішніх, так і внутрішніх ініціатив. Інші вчені – В. Дружинін, О. Оболенський – розглядають регіон як формально складну організацію, що має набір взаємопов'язаних цілей і завдань, визначених потребами населення, його окремими соціальними групами. В. Лобас наголошує, що під регіоном незалежно від його масштабного рівня розуміють соціально-культурну, природно-ресурсну, господарську та економічну систему, якій притаманна своя традиційно сформована соціальна організація суспільства, розселення, особливості життєдіяльності людей і їх ціннісні орієнтації та інтереси. Ці твердження є теоретичними.

На практиці під регіоном, як зазначає Є. Глухачов, слід розуміти адміністративно-територіальну одиницю – район або область. Виходячи з цього, регіональна політика – це розробка та реалізація регіонального управління суспільним життям. Інше тлумачення поняття полягає у тому, що це

“форма державної економічної політики, спрямована на зміну регіональної структури економічної діяльності” [1, с. 451–452].

Основним завданням регіональної політики слід вважати забезпечення збалансованого комплексно-пропорційного розвитку регіону з метою функціонування його господарської системи та створення умов, в яких місцеве населення спроможне реалізувати власні можливості; розвиток ринкової інфраструктури на промислових підприємствах регіону; налагодження міжрегіонального при- і транскордонного співробітництва; здійснення децентралізації управління економікою; підвищення конкурентоспроможності продукції тощо.

Об'єктами регіональної політики вважають регіональний господарський комплекс (промисловість, будівництво, сільське господарство, зв'язок, транспорт тощо); соціальну інфраструктуру (наука, культура, освіта, мистецтво, побутове обслуговування, охорона здоров'я тощо); місцеве господарство (місцева промисловість, комунальна власність, транспорт тощо); навколишнє природне середовище (вода, земля, корисні копалини, повітря, рослинний і тваринний світ); населення, трудові ресурси тощо.

До суб'єктів регіональної політики відносять органи державної та регіональної влади, державні організації та їх регіональні структури. Опосередковану участь у регіональній політиці беруть спілки підприємців, профспілки, політичні партії та інше.

В умовах світової глобалізації особливого значення набуває питання розвитку інвестиційно-інноваційної політики на рівні регіонів України.

Методологічною основою для формування інвестиційно-інноваційної політики мають стати Закон України “Про стимулювання розвитку регіонів” № 2850 від 08.09.2005 р.; Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 р., затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 1001 від 21.07.2006 р.; Концепція державної регіональної політики, затверджена Указом Президента України № 341 від 25.05.2001 р.; Концепція науково-технологічного розвитку України, затверджена постановою Верховної Ради України № 916 від 13.07.1999 р. та інші нормативно-правові документи.

Формування інвестиційно-інноваційної політики базується на основі врахування специфічних чинників, серед яких вирізняють переваги регіону щодо залучення інвесторів (вітчизняних та іноземних). На жаль, вітчизняний інвестор практично не вкладає кошти в розвиток виробництва. Отже, необхідно створити умови, які сприяли б залученню таких інвестицій у найбільш привабливі регіони країни та види економічної діяльності.

Залучення іноземних інвестицій повинно здійснюватись на основі врахування мети та завдань державних і регіональних програм щодо структурної переорієнтації виробництва, цільових програм галузевого (види економічної діяльності) та міжгалузевого розвитку, конверсії, розвитку експортного потенціалу (країни СНД, Близький Схід, Африканський та Латиноамериканський континенти).

Одним із доцільних напрямів залучення іноземних інвестицій в Україну є поетапний перехід від імпорту невеликих партій технологічного обладнання та інших товарів виробничого призначення (з метою дослідження та освоєння

ймовірного ринку збуту продукції) до створення спільних підприємств з подальшою їхньою експансією на міжнародний та світовий ринки. При цьому спостерігається дія жорсткої конкуренції. Успішність реалізації такого напрямку залежить від послідовності та радикальності здійснення економічних трансформацій.

Удосконалення політики щодо залучення іноземних інвестицій сприятиме вирішенню першочергових проблем, серед яких:

- забезпечення економічного та соціального розвитку регіону на основі раціонального використання потенціалу (ресурсного, людського, економічного тощо), відтворення місцевих ресурсів, охорони навколишнього природного середовища;
- реалізація стратегії розвитку регіонів та сприяння формуванню високоефективної структури економіки;
- прийняття законів та нормативно-правових актів стосовно іноземного інвестування єдиним пакетом;
- розробка концепції (програми), в якій необхідно зазначити мету залучення іноземних інвестицій, пріоритетні напрями діяльності, механізми реалізації тощо;
- здійснення політики протекціонізму для підтримки вітчизняних товаровиробників та захисту перспективних видів економічної діяльності;
- встановлення інвестиційних пільг (податкових, тарифних, регіональних та ін.) для інвесторів усіх форм власності, які вкладають капітал у проекти, з визначенням регіонального пріоритету, що сприятиме поліпшенню інвестиційного клімату в регіоні, стимулюватиме вітчизняних та іноземних інвесторів;
- регулювання питань власності відповідно до міжнародних стандартів;
- заохочення спільного фінансування інвестиційних проектів вітчизняними та іноземними інвесторами з метою залучення сучасних виробничих, маркетингових, управлінських та організаційних інновацій;
- формування загальноприйнятої інформаційної мережі інвестицій, консалтингових та аудиторських фірм (джерело достовірної інформації щодо інвестиційних можливостей регіону, видів економічної діяльності, підприємств тощо).

Також необхідно враховувати рівні зайнятості населення, підприємницької діяльності, відтворення трудового потенціалу, соціальної інфраструктури, екологічної безпеки тощо.

Розвиток інвестиційно-інноваційної політики регіону полягає також у визначенні механізмів інституційно-ринкових перетворень; формуванні ефективно діючих ринків ресурсів, продуктів, а також їх інфраструктури. Інститутами в цьому напрямі є ринки власності, підприємницької діяльності, споживчих товарів, цінних паперів та інше.

До основних аспектів формування ринкових відносин у регіоні слід віднести формування конкурентоспроможності галузі (виду економічної діяльності), підприємства, товару. Конкурентоспроможність – це спроможність

підприємств, фірм входити до складу галузі, швидко реагувати на її структурні зміни, відновлювати власні соціально-економічні системи, зберігати досягнутий рівень конкурентності виробництва. Вона визначається як наявність економічних, технічних, організаційних умов щодо створення виробництва та збуту продукції високої якості. Ступінь конкурентоспроможності виявляють шляхом виділення конкурентних переваг підприємств, фірм та їх взаємодії.

Під конкурентоспроможністю підприємства необхідно розуміти здатність виробляти, реалізовувати продукцію швидко, дешево та якісно, в достатній кількості за наявності високого технологічного рівня обслуговування. Вона визначається як можливість ефективно розпоряджатися власними та позичковими ресурсами в конкурентних ринкових умовах.

Конкурентоспроможності підприємства притаманний вплив системи факторів, які поділяють на зовнішні (політична ситуація в країні, економічні зв'язки, наявність конкурентів, сировинних ресурсів, розміщення виробничих сил, загальний рівень техніки і технологій, система управління промисловістю, концепція виробництва, законодавча база) та внутрішні (система і методи управління підприємством, рівень технологічного процесу виробництва та організації виробничого процесу, система довгострокового планування, орієнтація на маркетингову концепцію, інноваційний характер виробництва) [2].

Про ступінь конкурентоспроможності підприємства свідчить рівень привабливості виробленого товару для споживачів, тобто його конкурентність.

Конкурентоспроможність товару – це сукупність економічних, технічних, експлуатаційних параметрів, які дозволяють витримати конкуренцію на ринку з іншими аналогічними товарами. Тобто це якість і ціна товару, рівень сервісу, гарантії, реклама, імідж, упакування, брендинг тощо.

Посилення конкурентоспроможності відбувається шляхом упровадження систем управління якістю товару. Основні вимоги споживачів до технічних показників відображені у стандартах, які містять повну характеристику товару, технічні умови його виготовлення, правила приймання, пакування, маркування, транспортування і збереження.

Системи управління якістю (стандарт ISO серії 9000) та системи екологічного управління (стандарт ISO серії 14000) є найкращим загальноновизнаним світовим запобіжним механізмом, який забезпечує якість продукції на всіх етапах її виробничого циклу, сприяє підвищенню результативності роботи підприємств.

Згідно із статистичними даними, до Реєстру системи УкрСЕПРО внесено лише 921 сертифікат на системи управління якістю (ДСТУ ISO 9001-2001) та 21 сертифікат на системи екологічного управління (ДСТУ ISO 14001-97).

Найбільшу кількість систем управління якістю в Україні по регіонах впроваджено на підприємствах м. Київ (160), у Дніпропетровській (117), Харківській (104), Донецькій (70) областях та найменшу – у Херсонській (8), Рівненській (7), Черкаській (6) та Закарпатській (1) областях.

Складовими інвестиційно-інноваційної політики регіонального розвитку, на думку Д. Стеченко, слід вважати інвестиційну та інноваційну стратегії,

інвестиційні програми, заходи щодо створення сприятливого інвестиційного клімату та залучення інвесторів. Розглянемо більш детально лише стратегії.

Поняття *стратегія* походить від грецького *strategia* (*stratos* – військо та *ago* – продаж), яке має кілька тлумачень: “складова частина військового мистецтва, що репрезентує її вищу сферу; охоплює питання теорії та практики підготовки збройних сил до війни та її ведення; тісно пов’язана з політикою держави та знаходиться у безпосередній залежності від неї” і “мистецтво управління суспільною, політичною боротьбою; загальний план ведення цієї боротьби, який виходить з розміщення основних класових, політичних сил на даному етапі історичного розвитку” [2, с. 28; 3, с. 486].

Існує й інше тлумачення поняття. Так, на думку І. Ансоффа, стратегія являє собою управлінський інструмент, за допомогою якого організація може вирішити складні питання в період постійних змін [4]. Це стосується вибору напряму зростання альтернатив, який важко піддається оцінці; концентрації зусиль колективу щодо вирішення першочергових завдань. Ці причини, як вважає автор, були лише умовами, що сприяли розробці відкритої стратегії в США в середині 50-х років (за обставин воєнного часу попит досяг рівня порогу насиченості, а технічний попит спричинив старіння одних та виникнення інших видів економічної діяльності).

М. Альберт, М. Маскон, Ф. Хедоурі визначають стратегію як детальний усебічний комплексний план, призначений для забезпечення здійснення місії організації та досягнення цілей [5].

Вирізняють два напрями вибору регіональної стратегії. Перший полягає у створенні стартового капіталу за рахунок продажу акцій діючих підприємств і залучення інвесторів у масштабні спільні проекти. На цій основі будуються економічна стратегія і програма розвитку. Залучені у такий спосіб інвестиції мають забезпечити наступні пріоритетні напрями модернізації економіки:

- створення і розвиток переробних виробництв на основі прогресивних технологій;
- модернізація мінерально-сировинного сектору економіки; реконструкція діючих підприємств в електроенергетиці, вугільній, металургійній, машинобудівній, легкій, харчовій та інших видах економічної діяльності національного господарства;
- структурна переорієнтація АПК і підвищення його ефективності з метою створення інтенсивного землеробства, тваринництва з урахуванням особливостей природно-кліматичних та ґрунтових умов;
- удосконалення транспортної інфраструктури відповідно до потреб як міського, так і сільського населення;
- активізація зовнішньоекономічної діяльності, використання вигідного геополітичного положення, започаткування великомасштабного залучення іноземного капіталу.

Другий напрям вибору регіональної стратегії полягає у визначенні точок зростання економіки, спроможних дати велику, але різношвидкісну віддачу, яка б поступово спрямовувалась на розвиток економіки в міру освоєння

капіталовкладень. Інвестиції забезпечили б випуск акцій під програми точок зростання і створення на цій основі регіонального фінансового ринку.

При розробці регіональної стратегії слід також урахувувати внутрішньо-регіональний аспект: інтереси міст і районів у місцевих інвестиційних програмах, проектах підприємницької діяльності, які повинні бути скоординовані із загально-регіональними. В регіональних нормативних актах і договорах регіональної адміністрації з місцевими адміністраціями необхідно забезпечити дії місцевої влади у взаємовідносинах з іншими регіонами, а також захист інтересів інвесторів організаційною і фінансовою підтримкою, гарантіями.

Регіональну стратегію розвитку можна поділити на інвестиційну та інноваційну. Регіональну інвестиційну стратегію І. Бланк визначає, як процес формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності і вибору найбільш ефективних шляхів їхнього досягнення.

На думку С. Ілляшенко, регіональну інвестиційну стратегію “слід розглядати не просто як комплекс заходів і зведення показників, яких необхідно досягти, а як динамічний процес ресурсного забезпечення підприємства, що розвивається (насамперед на базі нових технологій, нових способів організації виробництва і управління, нових товарів і способів їхньої реалізації і т.д.) в умовах зовнішнього середовища, що змінюється” [6, с. 180]. До умов впливу зовнішнього середовища слід віднести потреби та попит споживачів, діяльність конкурентів, ділових партнерів тощо.

В межах регіональної інвестиційної стратегії необхідно розробити підходи до ресурсного забезпечення реалізації ринкових можливостей інноваційного розвитку (формування структури інвестицій, пошук найбільш ефективних напрямів їхнього вкладення з погляду максимізації прибутку та мінімізації ризику).

Регіональній інвестиційній стратегії притаманна подвійність, яка проявляється у пошуку можливих варіантів інвестування в інноваційний розвиток та формуванні регіональної інвестиційної стратегії інноваційного розвитку, що здійснюється шляхом аналізу можливих джерел та механізмів фінансування інновацій.

Розробка інвестиційної стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств регіонів України базується на таких принципах [6, с. 185–188; 7]:

- підпорядкованості стратегічної мети інвестиційної стратегії стратегічній меті інноваційного розвитку суб'єкта господарювання;
- гнучкості та варіабельності щодо змін зовнішніх умов;
- паралельної розробки маркетингової та інвестиційної стратегії інноваційного розвитку регіону;
- найбільш прийняттого рівня ризику інвестиційних рішень;
- наявності інвестиційних ресурсів, які необхідні для реалізації проектів інноваційного розвитку;
- інвестиційної ефективності.

С. Ілляшенко вирізняє наступні типи стратегії інвестування інновацій:

- конкретизація стратегічної мети інвестування;
- аналіз джерел та механізмів інвестування;
- формування структури інвестиційних ресурсів;
- деталізація стратегії інвестування за джерелами, напрямками інвестування і терміном реалізації;
- оцінка розробленої інвестиційної стратегії;
- контроль за реалізацією стратегії інвестування.

Регіональна інвестиційна стратегія функціонує на основі механізму інвестування інновацій, який безпосередньо повинен орієнтуватись на розвиток потенціалу вітчизняних промислових підприємств на регіональному рівні. Вона сприятиме розвитку конкурентоспроможної системи виробництва продукції та її збуту, а також стимулюватиме розвиток найбільш пріоритетних видів економічної діяльності.

На нашу думку, у процесі здійснення інвестиційно-інноваційної політики регіону необхідно надавати перевагу інноваційній стратегії. Слід зазначити, що більшість провідних підприємств регіону в Україні зобов'язані своїм успіхом інноваціям, однак не всі підприємства, які здійснюють інноваційну діяльність, досягають успіху. У зв'язку з цим інноваційна стратегія на рівні підприємства регіону має відображати особливості тісного розвитку (поєднання науково-технологічної, виробничої та фінансової сфер). Для цього на основі застосування сучасних методів необхідно дослідити регіональний ринок з метою:

- виявлення нововведень (новацій). Розробка інновацій приводить до створення принципово нової продукції, яка спроможна задовольняти потреби споживачів;
- прогнозування розвитку подій як результату інноваційної діяльності. Головною ознакою новації є те, що рішення про її розробку приймається на основі аналізу ідеї. Це свідчить, що часовий період від моменту виникнення ідеї до її реалізації характеризується строковістю (коротко-, середньо- та довгостроковість), яка пов'язана в першу чергу з інвестиціями;
- створення регіонального інформаційного банку даних промислових підприємств, які розробляють новації та виводять їх на ринок;
- оцінка здатності підприємств регіону сприймати інновації тощо.

Критеріями оцінки інноваційного потенціалу підприємств є: управління підприємством; прогресивна організаційна структура управління, яка спроможна працювати в нестабільних ринкових умовах; наявність досвіду інновацій та їх просування на ринок; виробництво конкурентоспроможної продукції; застосування у виробничому процесі нових технологій та прогресивного устаткування; наявність висококваліфікованих кадрів тощо.

Складовими регіональної інноваційної стратегії слід вважати:

- цільовий ринок (збільшення частки ринку);
- позиціонування товару (забезпечення привабливості послуг за рахунок збільшення гарантійного періоду експлуатації, а також надання низки комплексів послуг);

- асортимент товару (розширення номенклатури послуг, підтримка конкурентоспроможності з метою завоювання ринкових сегментів);
- ціноутворення (цінова політика – політика гнучких цін, які миттєво спроможні реагувати не лише на зміну ціни конкурентів, а й смаків та уподобань споживачів);
- рекламу (проведення рекламної компанії, орієнтованої на цільовий ринок);
- просування товару (збільшення бюджету на просування товару на 15,0%; активна участь у виставках та інших формах просування товару на ринок);
- стимулювання збуту (розробка системи надання товарів у кредит, системи гнучких знижок та надбавок на основі врахування послуг, що надаються);
- маркетингові дослідження (здійснення аналізу ринку послуг).

Регіональна інноваційна стратегія розвитку суб'єктів господарської (підприємницької) діяльності відображає важливі особливості розвитку регіону, зокрема:

- розробку нововведень (новацій), якій передують специфіка методів ринкових досліджень;
- прогнозування майбутнього розвитку подій як результату інноваційної діяльності;
- збільшення обсягів інформації, їх накопичення та аналіз з метою прийняття управлінських рішень;
- багатоваріантність прогнозування;
- оцінка спроможності підприємства сприймати інновації;
- аналіз чинників ризику та оцінка ступеня їх впливу;
- вибір методів та джерел фінансування інновацій;
- узгодження мети, етапів і термінів реалізації стратегії.

Регіональну інноваційну стратегію розвитку підприємства необхідно розглядати на рівні планування та управління. На корпоративному рівні застосовують методи управління вибором інноваційних стратегій – SWOT-аналіз; на бізнес рівні – GAP-аналіз, стратегічну модель Портера, матрицю Бостонської консультативної групи, матрицю “Мак-Кінсі – Дженерал Електрик”, на товарному ринку – STP-аналіз.

Регіональна інвестиційно-інноваційна політика в Україні ще не сформувалася як потужний комплекс ефективних заходів та механізмів її запровадження. Це пов'язано з впливом таких факторів, як ресурсне забезпечення розвитку інвестиційно-інноваційних процесів; послаблення впливу чинників, що мають економічний та неекономічний характер стосовно залучення можливих суб'єктів до інвестиційно-інноваційних процесів; інституціональна спроможність здійснення регіональної інвестиційно-інноваційної політики, в основі якої є нормативно-правове забезпечення; моніторинг регіональної інвестиційно-інноваційної політики тощо. Для формування та здійснення регіональної інвестиційно-інноваційної політики

необхідно застосовувати принципи легітимності, єдності, субсидіарності, раціональності та демократизму тощо. Завдяки цьому буде сформована система цілей та пріоритетів регіональної інвестиційно-інноваційної політики, що відобразатимуть особливості розвитку регіонів України на основі врахування їх економічного, інвестиційного, інноваційного та інших потенціалу.

Отже, за умов залучення організаційних ресурсів, розвитку регіональної інвестиційно-інноваційної системи, ефективного використання інноваційного потенціалу, збільшення інвестиційного капіталу в регіони та впровадження інших заходів регіональної інноваційної політики фактори розвитку регіону (інвестиційний, інноваційний) можуть підсилюватися за мультиплікативним ефектом. Це позначається на рівні конкурентоспроможності виробничого потенціалу регіону та розвитку людського капіталу.

Література

1. *Словник сучасної економіки МАКМІЛЛАНА: Пер. з англ. – К.: АртЕк, 2000. – 640 с.*
2. *Інноваційні процеси в системі державного управління і місцевого самоврядування / Афанасьєв М.В., Шемаєва А.Г., Аведян Л.Й. та ін. – Харків: ХНЕУ, 2006. – 212 с.*
3. *Словарь иностранных слов. – М.: Русский язык, 1980. – 624 с.*
4. *Ансофф И. Стратегическое управление. – М.: Экономика, 1989. – 520 с.*
5. *Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. – М.: Дело, 1992. – 702 с.*
6. *Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. – 278 с.*
7. *Ілляшенко С.Н. Формирование целевого рынка (Инвестиционная стратегия) // Бизнес Информ. – 1998. – № 21–22. – С. 52–54.*

УДК 620.9:001.895

О.Г. ЗАГНІЙ, О.Ф. ЛЯШЕНКО, Д.В. ЛЯШЕНКО
Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ НАДІЙНОСТІ ПОСТАЧАННЯ І ТРАНЗИТУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ТЕРИТОРІЄЮ УКРАЇНИ

Економіка України ще з часів колишнього Радянського Союзу залишається орієнтованою на використання природного газу: у структурі споживання паливно-енергетичних ресурсів на газ припадає близько 41% (у світі – 23, європейських країнах 13–38, США – 24, Росії – 54%). Потреба економіки України у природному газі 2003–2005 рр. стабілізувалась на рівні 76 млрд. м³ і починаючи з 2006 р. у зв'язку зі зростанням цін почала зменшуватись до 70 млрд. м³. Власний видобуток газу становить близько 21 млрд. м³ (30% від потреби), решта (70%) – імпортується з Росії. Висока

© О.Г. Загній, О.Ф. Ляшенко, Д.В. Ляшенко, 2008